

УДК 811.11

МОДИФІКАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЯК СТИЛІСТИЧНИЙ ПРИЙОМ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Уляна Карабін

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018;
e-mail: kamille00@gmail.com*

Володимир Сулим

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, 79000
e-mail: suwo@ukr.net*

Розглянуто явище модифікації структурно-семантичного складу фразеологізмів. Виокремлено основні типи лексичних та семантичних модифікацій стійких сполук у сучасному німецькому художньому дискурсі: лексична субституція, експансія, фразеологічний еліпсис та комбінації прийомів модифікацій.

Ключові слова: фразеологізм, модифікація, трансформація, субституція, експансія, фразеологічний еліпсис.

Фразеологія є одним з яскравих та дієвих засобів мови, оскільки саме у фразеології виявляється самотність мови, її специфічний колорит, тип народного мислення, зокрема, образний. Образності та виразності мови надають такі якості фразеологізмів, як метафоричність, емоційність, експресивність. Саме ці ознаки фразеологізмів враховує письменник, вживаючи їх у творах у випадку прямого, традиційного використання, або ж у процесі їхньої структурно-семантичної трансформації. Більший стилістичний ефект створюють індивідуально-авторські, оказіональні сталі словосполучення, оскільки “в кожному мікроконтексті всі фразеологізми виступають дієвими домінантами експресії, сприяють образності, дохідливості мовлення” [8, с. 15].

На позначення змін семантичної структури у фразеології вживають такі дефініції: трансформація, фразеологічна, текстова модифікація, оказіональна зміна, авторська видозміна, модифікаційна зміна, оказіональне перетворення, модифікація тощо (Я. А. Баран, Ю. А. Найда, С. Гнатюк, Л. Ф. Щербачук, С. Б. Пташник, В. Д. Ужченко, В. І. Супрун).

Одним із перших мовознавців, хто розглядав творчу трансформацію фразеологічних одиниць (ФО) як закономірне та системне мовне явище, був О. В. Кунін. Він зазначав, що “у разі оказіонального вживання фразеологічних одиниць можлива заміна компонентів, уклинювання слів і перемінних сполучень, часто ускладнене лексичними змінами, додавання перемінних компонентів, синтаксична деформація” [4, с. 10].

Водночас Г. Бюргер модифікацією фразеологічних одиниць вважає креативні зміни в складі ФО, що не відповідають формі, зафіксованій у словнику, та зумовлені цілями певного контексту [15, с. 114].

Від модифікації варто відрізнити варіантність фразеологічних одиниць. Варіантність мовознавці розглядають як здатність реалізації фразеологізму в різних формах, об'єднаних у єдине ціле завдяки інваріантним властивостям [11, с. 16], як синонімічну заміну одного з їхніх компонентів, що не порушує семантичної тотожності і синтаксичної функції та прийнята узусом. Л. Г. Скрипник розуміє фразеологічні варіанти як утверджені традицією різновиди фразеологічних одиниць, що співіснують у мовній системі й мають те саме значення (для образних – внутрішній образ), проте різняться між собою одним чи кількома (іноді всіма) компонентами лексичного складу або певними елементами граматичної структури [9, с. 122]. Фразеологічні варіанти розглядають у лінгвістиці як різновиди фразеологічних одиниць, що є тотожними за значенням і граматичними функціями при частковій відмінності у компонентному складі, у словоформах компонентів або у їхній кількості чи порядку.

За індивідуальних видозмін помітна смислова й експресивна перебудова фразеологічної одиниці. Замінюючи компоненти, автор креативно переробляє сталі вирази, даючи нове життя відомій, із дещо втраченими художніми характеристиками фразеологічній одиниці, робить її подвійно виразною, оскільки до пов'язаного з цією формулою традиційного загального значення додають “нові індивідуальні значення, котрі суміщаються в єдиному поетичному образі” [13, с. 33].

Разом із С. Б. Пташник, під фразеологічними модифікаціями ми розуміємо „такі оказіональні перетворення семантики та/або структури ФО, які автор застосовує з певною інтенцією і які виходять за рамки тих змін формативу, які необхідні для морфо-синтаксичної інтеграції фразеологізму в реченні” [6, с. 5]. Здатність фразеологічної одиниці до модифікування, на думку дослідниці, “закладена в самій мовній системі та впливає і з конститутивних (полілексичність, стійкість), і з факультативних (ідіоматичність, образність, мотивованість) властивостей ФО” [7, с. 3]. Тому модифікування розглядають як один із засобів нормативного вживання фразеології в тексті.

Всебічний інтерес до детального багатоаспектного вивчення структурно-семантичної модифікації визначає актуальність запропонованої статті.

Завданням нашої розвідки є дослідження структурно-семантичних модифікацій фразеологічних одиниць. Зокрема, увагу акцентуємо на деяких прийомах трансформації фразеологізмів у творах німецької художньої прози.

Матеріалом дослідження слугували фразеологічні одиниці, отримані шляхом суцільної вибірки з художніх творів німецьких письменників ХХ – ХХІ ст. загальним обсягом 1726 сторінок.

Використовуючи ФО з колірним компонентом як засіб влучної та образної характеристики людини як біологічної, соціальної та характерологічної істоти, а також усіх форм навколишнього світу, автори часто виходять за межі традиційного вживання фразеологізмів, креативно їх модифікують, вдаючись до загальноприйнятих способів трансформації. Зазначимо, що явище модифікації ФО зумовлене насамперед екстралінгвістичними чинниками. Фразеологізми, як і решта лексичних одиниць, тісно пов'язані з навколишньою дійсністю, тому зміни у суспільному та духовному житті нації позначаються на їхній номінації та функціонуванні. Авторські ж фразеологічні модифікації є одним з головних компонентів творення індивідуального стилю письменника. Метою структурно-семантичних трансформацій є утворення нових відтінків значення, наближення фразеологізмів до ситуації, посилення чи послаблення інтенсивності вираження емоцій, зміна оцінки (утворення антонімічних фразеологічних одиниць).

Традиційно прийнятим є розрізнення двох типів трансформацій ФО: семантичного та структурно-семантичного. Семантичні перетворення сприяють тому, що фразеологічне значення розкривається ширше, його ж особливі відтінки підкреслюються. До семантичного типу трансформацій фразеологізмів належать: власне семантичні трансформації та подвійна актуалізація ФО.

Другий тип трансформацій ФО – структурно-семантичний, заснований на оказіональних змінах їхньої форми та складу (кількості та порядку розташування компонентів, незначних або суттєвих смислових змінах, за яких асоціативний зв'язок з традиційною формою й семантикою фразеологізмів залишається непорушним) [14, с. 83].

Виокремлюють такі різновиди структурно-семантичних змін ФО у художніх текстах: субституцію, експансію, фразеологічний еліпсис, фразеологічну алюзію (фразеологічний натяк), фразеологічну контамінацію, а також комбіновані типи структурно-семантичних трансформацій фразеологічних одиниць.

ФО, які містять у своєму складі колороніми, зазнають у художніх текстах різних видів модифікування:

I. Субституція (заміна компонентів стійкого сполучення словами вільного вжитку). Авторська заміна відрізняється від нормативної тим, що вибір слова-замінника зумовлює насамперед контекст. Залежно від виду співвідношення корелятивів, тобто компонентів-замінників, розрізняють синонімічну, омонімічну, антонімічну, полісемічну та інші субституції.

1) *Hatte man seine Aufhaben schlampig gelernt oder produzierte man beim Von-Blatt-Lesen einen falschen Ton nach dem abderen, so begann sie bedrohlich mit dem Kopf zu wackeln, wurde rot übers ganze Gesicht, ...* [9, S. 79]. 2) *Und da versagte ihr vor Wut die Stimme, und sie ruderte mit beiden Armen in der Luft herum und wurde so dunkelrot im Gesicht, ...* [9, S. 90]. 3) *ER schüttelte den Korb mit ausgestreckter Hand und schrie "Duziduzi", um das Kind zum Schweigen zu bringen, aber es brüllte nur noch lauter und wurde ganz blau im Gesicht ...* [6, S. 24].

В усіх трьох прикладах вихідним для модифікації слугував кодифікований фразеологізм *j-m stieg die Röte ins Gesicht* (4, S. 1267). Субституційні партнери (лексми, що зазнають субституції): *werden – steigen; rot, dunkelrot, blau – Röte*. 4) *Einen Augenblick später bietet der schwarze Läufer Schach* [7, S. 27]. 5) *..., dass nun seibertest der schwatze Läufer im Schlagbereich der weißen Dame steht* [7, S. 29]. 6) *Schach dem weißen König* [7, S. 27]. 7) *Sie schauen mit großen Kuhblicken auf das Schachbrett, wo ein kleiner weißer Bauer die Niederlage des schwarzen Königs besiegelt hat* [7, S. 33]. 8) *Mit einem Bauern greift er die schwarze Dame* [7, S. 25].

В усіх п'яти прикладах вихідним для модифікації слугує кодифікований фразеологізм *der grüne Bube / König* (1, с. 47). Субституційні партнери: *König, Bube – Dame, Bauer, Läufer; grün – schwarz, weiß*. У наведеному прикладі спостерігаємо антонімічну субституцію (*schwarz, weiß*). (9) *Die Sonne war noch nicht aufgegangen, und unter weißem Himmel lag alles blaß in blassem Licht: Häuser ...* [1, S. 16]. Вихідною фразеологічною одиницею у цьому прикладі слугує кодифікована ФО: *unter freiem Himmel – під відкритим небом* (1, с. 286). (10) *Im Laden gab es die nicht, es war Schwarzhandel und Schwarzhandel war verboten* [5, S. 132]. Кодифікований фразеологізм: *etw. im Schwarzhandel kaufen* (ugs) – купувати щось на чорному ринку (2, с. 312).

II. Експансія (розширення структури базової ФО шляхом інтегрування лексичної одиниці чи лексичних одиниць у структуру фразеологізму). Такий прийом конкретизації значення ФО полягає в появі нової лексеми з уточнюючим значенням. У значній кількості прикладів розширення реалізується як поява атрибута при іменниковому компоненті. Прикметникові лексеми, що розширюють склад ФО, конкретизують значення іменникового компонента.

Наслідком експансії є створення додаткових відтінків фразеологічного значення і розширення базової ФО.

Наприклад:

- 1) *Grenouille, ... , klappte bei Baldinis Entgegnung augenblicks wieder in sich zusammen wie eine kleine schwarze Kröte und verharrte auf der Türschwelle, ... [6, s. 96]. Кодифікований фразеологізм: eine/die Kröte (ugs). – dumme, widerwärtige, böse Person (3, S. 904).*

У наведеному прикладі вжиті автором прикметники *klein* та *schwarz* збагачують семантику кодифікованого фразеологізму, що підсилює негативне ставлення читача до головного героя твору.

- 2) *Sie schauen mit großen Kuhblicken auf das Schachbrett, wo ein kleiner weißer Bauer die Niederlage des schwarzen Königs besiegelt hat [7, S. 33]. Кодифікований фразеологізм: der grüne Bube / König [1, c. 236].*

Найчастіше зазнає експансії форматив ФО за допомогою епітетів, які долучаються до іменникової частини фразеологічної одиниці. Щодо кількісної характеристики експансії, то простежується розширення базової ФО однією або двома лексемами.

Експансія однією лексемою:

- 3) *Adina sieht die Gänse in einer weißen Reihe stehen, aneinandergebückt so lange wie das Straßendorf, ... [4, S. 255]. Кодифікований фразеологізм: in einer Reihe mit j-m stehen – стояти з кимось у одному ряду [1, c. 457].*

Експансія двома лексемами:

- 4) *Ich fiel weiter im Licht und entfernte mich von dem dunklen Ort, den ich jetzt als ungeheure schwarze Masse über mir erkannte [7, S. 67]. Кодифікований фразеологізм: die Masse/Menge (ugs.) – sehr viel von etwas [3, c. 479]. Фразеологічна експансія, зазвичай, не вносить якісних змін у компонентний склад вихідної структурно-семантичної моделі, а створює додаткові відтінки фразеологічного значення, надаючи фразеологізму нових якостей.*

III. Еліпсис (опущення одного або кількох компонентів фразеологічної сполуки, за винятком стрижневого елемента, що не позначається на її семантиці).

- 1) *Er wollte wie mit einem Prägestempel das apotheorische Parfum ins Kuddelmuddel seiner schwarzen Seele pressen, ... [6, S. 55]. Кодифікований фразеологізм: eine schwarze Seele haben – böse sein, einen schlechten Charakter haben (4, S. 1379).*
- 2) *“Na, jetzt, wo sie rausgeflogen ist – ist doch besser, wenns nur eine Miete gibt”, sagte Edgat. “Außerdem fast im Grünen” (2, S. 121).*

Кодифікований фразеологізм: *ins Grüne fahren* – їхати за місто (1, c. 237). Як бачимо з прикладів, фразеологічна одиниця з еліпсисом зберігає семантику базового фразеологізму і є зрозумілою для прочитування та сприйняття її читачем.

У ФО елімінуються різні конституенти, окрім лексеми, що несе основне семантичне навантаження усталеного звороту. Так, у наведених прикладах, елімінуються дієслова *haben* і *fahren*, а іменникові лексеми *Seele* та *Grüne* є тими конституентами, які неможливо опустити, оскільки втрачається зв'язок з базовою фразеологічною одиницею. Окрім дієслів, що підлягають елімінації, ми виявили ФО, в яких опускають прислівники.

- 3) *Die Männer lernten im Viehwaggon, ins Blaue trinken. Die Frauen lernten, ins Blaue singen: im Walde blüht der Seidelbast, im Garten liegt noch Schnee, und das du mir ge-*

schrieben hast, das Brieflein, tut mir weh [3, S. 18, 19]. Кодифікований фразеологізм: *ins Blaue hinein (ugs) – ohne klares Ziel, ohne Konzept* (3, S. 114).

Скорочення компонентного складу ФО надає висловлюванню багатозначності, додаткових відтінків експресивності. “У результаті скорочення стійкі сполуки слів стають більш виразними в стилістичному відношенні і зручними з точки зору мовленнєвого використання” [3, с. 56]. Водночас ФО з елімінованими елементами читач прочитає і сприймає без будь-яких ускладнень, оскільки зменшуючи обсяг фразеологічних одиниць, автор залишає достатньо інформації, аби читач зрозумів, про що йдеться.

У мовленні часто вживають комбінацію прийомів модифікацій. У таких випадках можуть поєднувати два чи більше способів структурного модифікування всередині однієї фразеологічної одиниці, а також структурні прийоми з контекстуальними, створюючи мішані модифікації.

Автори послуговуються ускладненими субституціями, так званими конвергенціями, поєднуючи два способи перетворення фразеологічної одиниці: субституція + експансія; еліпсис + експансія.

- 1) *Es kniff die Augen zusammen, riß seinen roten Schlund auf und kreitschte so widerwärtig schrill, daß Terrier das Blut in den Adern ersterre* [6, S. 24]. Кодифікований фразеологізм: *den Mund (derb)/das Maul aufreißen / voll nehmen (ugs) – aufschneiden, prahlen, großtun* (4, с. 495).

Субституювання кодифікованого компонента *Mund* на *Schlund* спричиняє негативне сприйняття читачем немовляти. Досягнений прагмалінгвістичний ефект закріплюється завдяки експансії ФО новим компонентом *rot*.

- 2) *Die Haut der Pausbäckchen schien ihm von großer Zartheit, wie alte, brüchige Seide, und in ihren Augen, braunen Augen, lag, wenn man sie aus der Nähe sah, nichts mehr von stechender Aufdringlichkeit, sondern eher etwas Weiches, fast mädchenhaft Scheues* [8, S. 35]. Кодифікований фразеологізм: *ins Auge / in die Augen springen / fallen – auffallen, die Aufmerksamkeit auf sich ziehen* (3, S. 66).

У наведеному прикладі субституційними партнерами є дієслова *springen / fallen* та *liegen*. Ці лексеми не належать до одного синонімічного ряду, проте вживання дієслова *liegen* не змінює семантики базової ФО. Прикметник *braun*, що розширює ФО, збагачує її семантику.

- 3) *Er hatte sich mit seinem Blick im braunen Grund ihrer Augen verfangen, er drohte darin zu versinken wie in einem weichen, braunen Sumpf und musste die Augen eine Sekunde lang schließen, um wieder herauszukommen, um sich räuspern, um seine Stimme wiederzufinden* [8, S. 37]. Кодифікований фразеологізм: *in den Boden versinken – jmd. schämt sich sehr* (3, S. 122).

Наведена ФО модифікована у такий спосіб: іменниковий конституент *Boden* субституційований на *Sumpf* і розширений епітетами *weich* та *braun*. Семантика базової фразеологічної одиниці збагатилась семами “м’який”, “коричневий”.

- 4) *(Blöschchen) schwollen dick rot an und rissen wie Krater auf und spien dickflüssigen Eiter aus und mit gelben Schlieren durchsetztes Blut* [6, S. 130]. Кодифікований фразеологізм: *die Beine schwellen an (geh) – bedrohlich wachsen, zunehmen* (4, S. 147).

Субституційні партнери: **Beine – Blöschchen, конституенти розширення – dick, rot, aufreißen, Krater.**

- 5) *Beim Rücken kippte mir das Licht weg, ich sah nur schwarze Sonne vor den Augen* [3,

S. 181]. Кодифікований фразеологізм: *jmdm. wird es schwarz vor den Augen – jmd. wird ohnmächtig* (3, S. 645)

Субституційні партнери у наведеному прикладі: **werden – sehen; експансований конститuent – Sonne.**

6) *Der Zeppelin selbst schwebt nicht silbisch im Himmel, aber den Verstand bringt er zum Schweben* [3, S. 93]. Кодифікований фразеологізм: *über / in den Wolken schweben – völlig realitätsfern sein* (3, S. 812).

У згаданому фразеологізмі автор замінив іменниковий конститuent *Wolken* на лексему *Himmel* та вдався до подвійної експансії, додавши колоронім *silbisch* та заперечення *nicht*.

7) *Im Vogelnamen wird mitgesagt, dass die Schwalben in schwarzen Reihen, eine dicht an der anderen, auf dem Draht sitzen* [3, S. 103]. Кодифікований фразеологізм: *in einer Reihe mit j-m stehen – стояти в одному ряду; бути рівним з кимось* (1, с. 457).

Субституційним конститuentом у наведеному прикладі є дієслово *sitzen*. Заміна вербального конститuenta *stehen* не вплинула на семантику базової ФО, а експансований прикметник *schwarz*, який відіграє роль означення до іменникового компонента ФО, збагачує його семантику та конкретизує заявлену у творі ситуацію.

8) *Grenouille stand jetzt auseinandergefaltet, sozusagen in voller Körpergröße in der Türe, mit leicht auseinandergestellten Beinen und leicht abgespreizten Armen, so daß er aussah wie eine schwarze Spinne, die sich an Schwelle und Rahmen festkrallte* [6, S. 99]. Кодифікований фразеологізм: *pfui Spinne (ugs) – Ausruf des Abscheus, Ekels* (3, S. 673).

Так лаконічно і водночас вичерпно змальовує автор головного героя, який постає перед нами як гидка істота. ФО *pfui Spinne* експансується епітетом *schwarz*, що збагатило семантику фразеологізма семами: неприємний, гидкий. Водночас простежується елімінація конститuenta *pfui*.

9) ... *“Schwarze Laune, wütende Melancholie von der Farbe der Wolken ballten sich über dem Meer zusammen, Kissen über Kissen aufeinandergetürmt, voller Doppelkinne aus Taft”, heißt es in seinem Roman “Die Vögel kommen zurück”* [5, S. 23]. Кодифікований фразеологізм: *bei guter (schlechter) Laune sein – бути в хорошому (поганому) настрої* (1, с. 362).

Наведену фразеологічну одиницю модифіковано у такий спосіб: прикметниковий конститuent *gut (schlecht)* замінено на колоронім *schwarz*, а прийменниковий конститuent *bei* та вербальний конститuent *sein* випущено. Базовий фразеологізм не містив колороніма *schwarz*, негативну конотацію передавав прикметник *schlecht*, проте саме колоронім підсилює пригнічення та негативізм описаної автором ситуації.

Отже, розглянуто найпоширеніші види модифікованих ФО і з'ясовано, що авторські трансформації **структурно-семантичного складу ФО використовують для підсилення емоційно-експресивної функції фразеологізмів.** Загалом аналіз явища модифікації ФО у творах дає підстави зробити такі узагальнення: 1) фразеологічні модифікації – це оказіональні перетворення семантики та / або структури ФО, які автор застосовує з певною інтенцією для конкретного тексту; модифікації – один зі способів нормативного вживання фразеології у мовленні; 2) **серед структурно-семантичних модифікацій письменник використовує субституцію, експансію та фразеологічний еліпсис;** 3) автор піддає субституції різні структурні типи ФО, причому субститутами є дієслова, іменники, прикметники; 4) **субституційні партнери перебувають в синонімічних, тематичних зв'язках, однак трапляються і тематично не пов'язані;** 5) з-поміж способів авторського модифікування вирізняємо використанням автором

субституції у поєднанні з експансією; б) експансія деталізує якісну характеристику особи, предмета, явища, які номінує ФО.

Фразеологізми та їхні модифікації є найпотужнішими засобами впливу на читача, привертаючи його увагу, поглиблюючи зміст, надаючи додаткових відтінків подіям, явищам, характеристиці персонажів. Вони створюють динамічну модель змісту, яка набуває виразової сили в контексті й відображає особисте бачення, усвідомлення автора.

1. Авксентьев Л. Г. Семантична структура фразеологічних одиниць сучасної української мови та особливості її формування // Мовознавство, 1988. – № 3. – С. 83.
  2. Білоноженко В. М. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів / В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк. – К. : Наукова думка, 1989. – 156 с.
  3. Гнатюк І. С. Трансформація традиційних фразеологізмів в мові сучасної української художньої прози : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.02 “Русский язык” / И. С. Гнатюк. – К., 1982. – 24 с.
  4. Кунин А. В. Фразеологические единицы и контекст // Иностранные языки в школе. – 1971. – № 5. – С. 2–15.
  5. Найда Ю. А. Наука перевода / Ю. А. Найда // Вопр. языкознания. – № 5. – 1970.
  6. Пташник С. Б. Структурно-семантичні особливості фразеологічних модифікацій та їхні функції в німецькому газетному тексті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / С. Б. Пташник. – Львів, 2003. – 18 с.
  7. Пташник С. Фразеологічні модифікації: термінологічні проблеми / С. Пташник // Вісник Львів. ун-ту. – 2001. – С. 112–120. Сер. Іноземні мови. – Вип. 9.
  8. Свердан Т. Усічені фразеологізми у трилогії Б. Лепкого “Мазепа” / Т. Свердан // Дивослово. – № 5. – 1999. – С. 14–17.
  9. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови / Л. Г. Скрипник. – К. : Наук. думка, 1973. – 280 с.
  10. Супрун А. П. Семантико-стилістичні особливості фразеологічних одиниць (на матеріалі поетичних творів Максима Рильського) : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 / Супрун Алла Петрівна. – Миколаїв, 1999. – 302 с.
  11. Харчук О. В. Фразеологічні одиниці з кінетичним компонентом у сучасній німецькій мові: семантико-структурний аспект : автореф. дис. ... кандидата філол. наук: 10.02.04 / О. В. Харчук / Київськ. нац. лінгвіст. ун-т. – Київ, 2006. – 19 с.
  12. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка / Н. М. Шанский. – М. : Высшая школа, 1985. – 160 с.
  13. Шмелев Д. Н. Слово и образ / Д. Н. Шмелев. – М. : Наука, 1964. – 120 с.
  14. Щербачук Л. Ф. Загальномова та індивідуально-авторська фразеологія в художніх текстах (на матеріалі творів О. Гончара) : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 “Українська мова” / Щербачук Лідія Федорівна. – Сімферополь, 2000. – 211 с.
  15. Burger H. Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. 2. bearbeitete Auflage. – Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2003. – 214 S.
- СПИСОК ЛЕК-
СИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ
1. Бинович Л. Э. Немецко-русский фразеологический словарь. – Москва, 1975.
  2. Гавриш В. І., Пророченко О. П. Німецько-український фразеологічний словник / В. І. Гавриш, О. П. Пророченко. – К. : Радянська школа, 1981. – Т. 1. – 2 416 + 282 с.
  3. Duden. Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten., Mannheim, Wien, Zürich : Bibliographisches Institut, 1986. – Bd. 11. – 864 S.
  4. Duden. Deutsches Universalwörterbuch / Hrsg. von G. Drosdowski. – 3. Aufl. – Mannheim / Wien / Zürich : Duden-Verlag, 1966. – 1816 S.
- СПИСОК ІЛЮСТРОВА-
НИХ ДЖЕРЕЛ
1. Bernhard Schlink Der Vorleser. – Zürich : Diogenes Taschenbuch Verlag, 1997. – 206 S.
  2. Ingo Schulze Simple Storys. – Berlin : Deutsches Taschenbuch Verlag, 1998. – 313 S.
  3. Herta Müller Atemschaukel. – München : Carl Hanser Verlag, 2009. – 299 S.
  4. Herta Müller Der Fuchs war damals schon der Jäger. – Frankfurt am Main : Fischer Taschenbuch Verlag GmbH, 2009. – 285 S.
  5. Herta Müller Der König verneigt sich und tötet. – Frankfurt am Main : Fischer Taschenbuch Verlag GmbH, 2008. – 199 S.
  6. Süskind P. Das Parfum. Die Geschichte eines Mörders. – Zürich : Diogenes Verlag, 1994. – 320 S.
  7. Süskind P. Drei Geschichten und eine Betrachtung. – Zürich : Diogenes Verlag, 2005. – 82 S.
  8. Süskind P. Die Taube. – Zürich : Diogenes Verlag, 1990. – 99 S.
  9. Süskind P.

Die Geschichte von Herrn Sommer. – Zürich : Diogenes Verlag, 1994. – 127 S. 10. Süskind P. Der Kontrabass. – Zürich : Diogenes Verlag, 1997. – 95 S.

МОДИФИКАЦИЯ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ КАК СТИЛИСТИЧЕСКИЙ ПРИЁМ В НЕМЕЦКОЯЗЫЧНОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ ДИСКУРСЕ

Ульяна Карабин

*Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа,
ул. Карпатская, 15, г. Ивано-Франковск, Украина, 76018;
e-mail: kamille00@gmail.com*

Владимир Сулим

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, Львов, 79000
e-mail: suwo@ukr.net*

Рассмотрено явление модификации структурно-семантического состава фразеологизмов, выделены основные типы лексических и семантических модификаций устойчивых оборотов в современном немецком языке: лексическая субституция, экспансия, фразеологический эллипсис и комбинации приемов модификаций.

Ключевые слова: фразеологизм, модификация, трансформация, субституция, экспансия, фразеологический эллипсис.

MODIFICATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS AS A STYLISTIC DEVICE IN GERMAN ARTISTIC DISCOURSE

Ulana Karabin

*Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas,
15, Karpatska, St., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018;
e-mail: kamille00@gmail.com*

Volodymyr Sulym

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine
e-mail: suwo@ukr.net*

The article deals with the modification of structural and semantic composition of phraseological units. It emphasizes such basic types of lexical and semantic modification of stable word combinations in present-day German as lexical substitution, broadening of constituent composition, phraseological ellipsis and combinations of modification devices.

Keywords: phraseological unit, modification, transformation, substitution, broadening of constituent composition, phraseological ellipsis.